

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE
Facultatea de Management –Administratie Publica

***Sistemul socio-uman al intreprinderii
economice***

Sociologia si stiintele socio-umane

Aparitia sociologiei ca "stiinta a societatii" a presupus di acesta perspective , posibilitatea realizarii unui studiu sistematic pe mai multe nivele a complexului social, a proceselor specifice pe care le presupune.Sociologia este rezultatul cercetarii explicative a realitatii sociale in ansamblul eisi a elemnetelor ce o compun cu legaturile complexe dintre ele, cu realitatile lor specifice, functionand autonom, fata de ansamlu.

Dupa *Robert King Merton*, sociologia urmareste cunoasterea realitatii asa cum este ea, fara deformarea produsa de proiectele de societate vizate de diversi indivizi, grupuri politice, religioase sau profesionale.Sociologia se structureaza pe baza acumularilor de date verificate, de judecati probate in confruntarea cu realitatea si cu judecatile celorlalte stiinte asupra acesteia.

Includerea sociologiei in corpul stiintelor se bazeaza pe considerente epistemeologice, metoda sociologiei fiind caracterizata prin elemente commune oricarei metode stiintifice.

Sociologia poate fi definita din perspective a trei planuri: istoric,empiric si analitic.Ca orice stiinta sociologia are o ascendenta istorica, obiectul ei precizandu-se pe masura diversificarii orientarilor spre cercetarea socialului;ea se precizeaza continuu prin raportare la realitatea prezenta si urmareste concomitent stabilirea unei viziuni sintetice si de ansamblu, care sa constituie fundamental particularizarilor propii domeniilor ei, pentru viitor.

Conceptele utilizate de sociologie au concomitent o valoare teoretica si practica, empirica.In fuctie de domeniile de aplicare, aceste concepte sunt determinate de regulile de corespondenta si definitiile operationale ce le pun in legatura cu faptele observabile.O definitie operationala este operatia de desemnare a unui concept in termini de procedura dupa care se

realizeaza operatiile specifice ce constituie fundamentele empirice ale folosirii acestuia.

Sociologia utilizeaza alaturi de concepte operationale ce servesc cercetarii empirice nemijlocite si concepte neoperationale vizand dimensiunile "ascunse", necuantificabile ale fenomenelor. Dupa *Raymond Boudon* si *Francois Bouricaud* conceptele sociologiei pot fi grupate in functie de opt clase de fenomene cercetate:

1. *fenomene sociale generale*(ideologii, religii, conflicte sociale);
2. *tipuri de organizare sociala* (stat, partid, birocratie);
3. *trasaturi sociale majore*(anomie, charisma);
4. *configurari sociale susceptibile de studio interdisciplinar*(structuri, sisteme sociale);
5. *proiectii teoretice generalizatoare*(structuralism, functionalism, culturalism);
6. *probleme de functionare sociala* (control social, putere);
7. *probleme de cunoastere* (obiectivitate, positivism);
8. *probleme legate de orientarile istorice ale sociologiei.*

Sociologia poate fi definite si ca studio stiintific al comportamentelor umane, modelate si socialmente acceptate, adica al comportamentelor sociale. Conceptul de comportament social, conceptele de status, rol, pozitie si institutie sociala surprind aspecte structurale ale vietii societatii definind-o ca pe un sistem integral cu functionalitate specifica in functie de reguli cu caracter obiectiv, legi sau scheme no-motetice. Aceste reguli generale (pattern-uri) uniformizeaza in mod constant modurile de gandire si actiune ale indivizilor, exercitand un control al acestora. Controlul exercitat de societate asupra indivizilor se concretizeaza in totalitatea comportamentelor motivate, opuse devierii de la modelul normative general inclusive prin sansctiuni sau constrangeri specifice.

Reflecții asupra existenței omului în societate, asupra societății gândite drept cadru al acestei existențe se intrunesc în primele producții spirituale structurate ale umanității: *Codul lui Hammurabi* din Babilon, *Legile lui Manu* din India, în prescrierile *Vechiului Testament*. Aceste norme aveau rolul de a ordona viața socială, dând relațiilor dintre indivizi, indivizi și instituții, dintre grupuri de indivizi o direcție prestabilită, reglatoare.

Modul de conducere al colectivității a constituit o preocupare constantă a reflecțiilor grecilor antici asupra societății. În limbajul politologic, dar și în cel sociologic, mulți dintre termenii utilizați actualmente în mod curent au o sorginte etimologică grecească. Grecii antici au vizat un tip de societate perfect, cu relații sociale prescrise. Astfel în *Republica*, Platon a imaginat o societate axată pe ierarhia politică a unor categorii sociale cu relații prescrise între ele, baza (producătorii de bunuri materiale) asigurând existența apărătorilor statului (militarii) și a conducătorilor lui (magistrații, filosofii). Relațiile dintre aceste categorii sociale erau codificate, limitând trecerea de la o categorie la alta.

Organizarea sociala a intreprinderii economice

Orice *intreprindere economica* este un ansamblu etnic bazat pe o organizare rationala, vizand anumite functionalitati. Intreprinderea este si un sistem socio-uman urmarind o finalitate determinate care este in general obtinerea unor bunuri concretizabile intr-un profit pentru indivizii cuprinsi in el. Finalitatea prestabilita a intreprinderii economice impunea o retea specifica de relatii interumane definite printr-un model de organizare formala. Relatiile prescrise prin acest model nu epuizeaza totalitatea relatiilor dintre indivizii angajati in activitatea intreprinderii.

Prin *organizarea formala* persoanele fizice ocupa anume posturi de munca, ce devin roluri sociale dotate cu un status definit. Organizarea formala (organigrama) impune un sistem de roluri structurate pe baza unor raporturi ierarhice, de autoritate, din perspective unui scop predeterminat. Organizarea formala solicita anume modele de interactiune fixate in interiorul grupurilor de munca cat si intre grupuri vizand integrarea atat a indivizilor cat si a grupurilor din care fac parte intr-un sistem social cooperative care realizeaza scopul predeterminat, finalitatea intreprinderii.

Totusi, organizarea sociala formala a unei intreprinderi nu trebuie confundata cu organizarea ei tehnica sau cu repartizarea posturilor de munca. Organizarea tehnico-economica nu duce automat la integrarea sociala a indivizilor si la cooperarea lor in perspectiva scopului definit. Prin prisma organizarii tehnico-economice indivizii sunt instrumente functionale.

Integrarea functionala presupune asumarea unor roluri determinate si implicit a unor comportamente sociale adecvate, prescrise prin sistemul de normare al intreprinderii.

Normarea precizeaza comportamentul adecvat fiecarui rol cuprins in organizarea sociala formala.Ea se realizeaza prin regulamente de ordine interioara ale intreprinderilor, prin definirea sarcinilor de munca, prin planurile de activitate prevazute.Normarea se concretizeaza intr-un sistem de sanctiuni ce constring indivizii la o adaptare minima, la rolurile ce le sunt repartizate prin comportamentele corespunzatoare acestora.

In lucrarea”**Munca si conflict in industrie**”, *Pierre Dubois* considera ca “*fiecare muncitor poseda prin munca sa, un minimum de putere in intreprindere*”Psihosociologia moderna a definit aceasta “putere” prin termenul de *influenta*.

Activitalie indivizilor, in conformitatecu desfasurarea proceselor tehnologice, nu sunt inesa echivalente.Diferentele ce apar intre posturile de lucru,ca urmare a diviziunii muncii, contribuie la afirmarea unor divergente de interese ,accentuate de distributia inegala a autoritatilor in cadrul sectoarelor intreprinderii.

Autonomia angajatilor in procesul muncii effective se traduce prin influente neprescrise intre ei in desfasurarea acestei munci.Aceasta autonomie se concretizeaza, dupa Dubois in doua mari “campuri de autonomie”, sesizabile prin urmasorii indicatori:influenta asupra cantitatii de produse ,influenta asupra calitatii lor, influenta asupra modului operatoriu, influenta asupra timpilor de ciclu ai productiei, libertatea in afectarea pe post, libertatea orarelor, libertatea de deplasare, libertatea cuvantului, libertatea fata de esalonul imediat superior.

Autonomia,generata si de alte surse de diferentiere cum sunt salarizarea, recompensele extrasalariale,calificarea etc. se traduce in aparitia si functionarea organizarii sociale informale datorate relatiilor neprescrise, spontane din grupul de munca si in afara lui.

Organizarea informala are de aceea o baza independenta de cea prescrisa.Ea nu are legatura cu finalitatea intreprinderii, dar o afecteaza din perspective organizarii ei.Organizarea formala si in special, organizarea tehnica duc la specificarea tipului de

relatii afective din interiorul grupurilor de munca si intre ele. Pierre Dubois arata in acest sens ca “tehnicele cele mai moderne contribuie la cresterea in ateliere a autonomiei posturilor, la diferentierea intereselor si astfel la divizarea muncitorilor”.

Formarea grupurilor informale este importanta din perspective raporturilor de acceptare sau refuz al controlului exercitat prin normele de lucru. In situatii de criza, relatiile informale joaca un rol major in solidarizarea indivizilor in raport cu structura sociala impusa. Grupul informal permite actiunea critica institutionalizata (de tipul actiunii sindicale) sau noninstitutionalizata (de tipul grevelor perturbatoare, a incetarii lucrului) fata de structura constituita pe baza organigramei.

Sistemul de valori si norme specifice pe care si-l constituie grupul informal si comportamentul aparte, intern si extern, pe care-l concretizeaza este extrem de important pentru functionarea normala a intreprinderii. Pentru membrii grupului informal valoarea sociala este data de comportamentul intern ce le confera securitatea efectiva ca urmare a unei integrari maxime.

Atunci cand intre organizarea sociala formala si cea informala nu se produce o armonizare, asigurand cresterea eficientei activitatii apare inevitabil actiunea critica ce se poate concretiza in urmatorul ciclu:

- ✓ atomizarea reactiilor conducand la predominarea atitudinilor de

- rezistenta si retragere in raport cu solicitarile normale;

- ✓ cristalizarea unor structuri reprezentative interne, autonome in raport cu structura oficiala, vizand o implicare critica si pozitiva in raport cu situatii de munca determinate;

- ✓ actiunea critica de tipul grevei *sauvage*;

- ✓ stabilizarea reactiilor prin actiunea critica directa si deschisa.

Cercetarea sociologica urmareste eliminarea surselor de conflict si ingemanarea tipului de organizare formala cu cea

informala in vederea structurarii unor comportamente functionale eficiente.

Comunicatiile in intreprinderi

Una din problemele sociologice fundamentale privind relatiile interumane in intreprinderea moderna este problema comunicatiilor: direct sau indirect, angajatii sunt de fapt de fapt intr-un contact permanent, pe multiple planuri profesionale, obstesti, personale etc. legaturile lor and nastetse unor foarte complexe retele de comunicatii atat in structura formala cat sic ea informala.

Comunicatia poate fi definita sintetic ca un schimb de mesaje intre oameni.In cadrul grupului de munca, comunicatiile definesc toate actele de schimburi semnificative, dotate cu o anumita finalitate comuna.

Comunicatia face posibila transmiterea unui mesaj purtator de informatie.Termenul de informatie are o dubla semnificatie desemnand nivelul ierarhic superior, fie o operatie(actiune de a informa) fie un continut(datele care sunt comunicate) cele doua sensuri fiind,relativ simplu, dissociabile.

Sursa de informatii si emitatorul pot coincide(de exemplu:liderul oficial ia o decizie pe care o comunica echipei de lucru, el fiind in acelasi timp sursa si emitator) sau pot fi distincte (exemplu: seful echipei transmite o dispozitie pe care a primit-o de la nivelul ierahic superior, el jucand in acest caz rolul de emitator);aceeasi remarca este valabila si in cazul receptorului, respectiv destinatarului.

Linia de comunicatie este compusa din relee(care pot fi umane sau tehnice) care joaca rolul de intermediari intre sursa de informatie si destinatarului.

Mesajul, la randul sau, exprima-inaintea oricarui continut-o anumita intentionalitate, specific umana, de a transmite ceva, de

a face cunoscute anumite lucruri celor din jur, altor oameni in general. Mesajul contine ideea scopului de atins si in acelasi timp, elementele de informatie utile; transmiterea mesajului implica doua operatii distincte: codificarea si emisiunea, dupa care el urmeaza o linie de comunicatie care poate fi prestabilita (un canal oficial de comunicatie) sau spontana (in structura informala).

Sistemul de comunicatii poate fi definit, pe baza notiunilor examinate pana aici, drept un ansamblu de procese prin care se efectueaza operatia complexa de a pune in relatie una sau mai multe surse de informatie - prin intermediul unei linii (structuri) si aparate (emitatoare, receptoare) - cu unul sau mai multi destinatari.

Insuficienta acestor forme de control a informatiei sunt evidente: in primul caz nu se obtine nici un indiciu asupra conservarii, calitatii si intelegerii de catre receptor a continutului real al mesajului; in al doilea caz, desi se obtine garantia in privinta calitatii receptiei, nu se cunoaste gradul de intelegere efectiva si nici intentiile sau punctul de vedere referitor la mesaj al destinatarului.

Singurul control care permite livrarea unei comunicatii complete si eficace - mai ales cand aceasta atinge un anumit grad de complexitate - este controlul de tip feed-back.

Comunicatiile sunt clasificabile in functie de mai multe criterii:

O prima clasificare a comunicatiilor studiata cu predilectie este aceea care opereaza principala disociere in cele doua mari categorii de comunicatii: *formale* si *informale*. Analiza sociologica cerceteaza comunicatiile sub dubla perspectiva, urmarind optimizarea intregului sistem de comunicatii in care interactiunea dcelor doua retele (formala si informala) joaca un rol esential.

Imaginea plastica a unei retele de comunicatii devenita insuficienta, in raport cu un volum prea mare de informatii ce se cer a fi vehiculate, este aceea a unui rau ale carui ape depasesc albia (canalul) devenita prea stramta; surplusul de informatii va fi inevitabil preluat de canale informale. Adesea, insuficienta

utilizare a rețelei oficiale alimentează circulația informației pe rețeaua informală.

Din analiza sociologică a sistemului de comunicații, pe cele 2 rețele- formală și informală- rezultă:

- ca rețeaua de comunicații informale se constituie inevitabil în întreprindere;
- ca dimensiunea și calitatea ei depinde de rețeaua de comunicații formale (oficiale)
- ca există toate premisele pozitivării ei, adică transformarea și folosirea ei ca instrument complementar al celei oficiale, în concordanță cu sarcinile variate de informație ale întreprinderii (o serie de informații pot fi preluate de canalele informale degrevând rețeaua oficială și asigurându-i acesteia o funcționalitate optimă în transmiterea informațiilor esențiale);
- o atenție specială trebuie acordată studierii rețelelor informale la nivelul grupului mic, unde densitatea relațiilor interumane este maximă.

Alta clasificare a comunicațiilor este dată astfel:

- comunicații verticale: ascendente și descendente (ierarhice, legale și paralele);
- comunicații orizontale;
- comunicații oblice

Comunicațiile verticale sunt mai tradiționale, bazându-se pe legăturile ierarhice de subordonare ce decurg din organigrama întreprinderii..

Comunicațiile verticale ascendente, mult timp neglijate, ocupă azi un loc primordial în comunicațiile moderne, întrucât buna lor funcționare asigură feedback-ul în întreprindere. Aceste comunicații ascendente constituie în permanență mijlocul de a reduce distanța între punctul de vedere mai localizat al diferitelor nivele.

Comunicatiile ierarhice pot fi insa uneori scurt-circuitate. Situatia are loc atunci cand cineva nu respecta filiera ierarhica si se adreseaza direct unui nivel ierarhic superior.

Comunicatiile legale sunt stabilite pentru o perioada determinata, corespunzand unor nevoi speciale de informare a conducerii intreprinderii, pentru studierea aprofundata a unor probleme care apar la un moment dat (exemplu, studierea posibilitatii de extindere a intreprinderii).

Comunicatiile paralele- functionand si ele in ambele sensuri- sunt reprezentate de canalele de comunicatii apartinand diferitelor organizatii profesionale si extraprofesionale ale angajatilor, cum ar fi sindicatele, care folosesc retele de comunicatii proprii. Dar pot beneficia si de canale ierarhice ale intreprinderii pentru transmiterea unor sarcini, mobilizari la diferite actiuni etc.

Comunicatiile orizontale. Dupa expresia lui Fayol sunt necesare anumite „pasarele” intre diferitele servicii, la un acelasi esalon al ierarhiei. Ele permit rezolvarea operativa a unor probleme in cadrul unor nivele de componenta egala.

Comunicatiile oblice sunt cele care se stabilesc intre persoane situate la nivele ierarhice diferite si care apartin unor servicii diferite.

Continutul mesajului poate fi denaturat, deformat sau transformat-mai intai de catre cei doi termeni situati la capetele retelei de comunicatie: emitatorul si receptorul al caror rol in comunicatie este decisiv pentru calitatea informatiei; intre factorii care pot provoca distorsiuni si perturbatii in comunicatiile din intreprinderi se numara si cei de natura psihologica.

Comunicatia apare la inceput ca un fenomen complex la nivelul emitatorului; stilul de emisiune al acestuia este in functie de nivelul de pregatire profesionala, culturala, de capacitatea lui de a formula si livra explicit informatia.

In general se considera drept conditii pentru o buna comunicatie existenta, atat la emitator cat si la receptor, a unui

interes identic pentru continutul mesajului, precum si capacitatea optima de emitere, respectiv de receptie.

In ceea ce priveste comunicatia la nivelul grupului mic, trebuie subliniate implicatiile psihologice ale acestora asupra membrilor grupului; astfel, daca membrii echipei sunt pusi frecvent in situatia de a primi informatii incomplete, neclare, formulate, deformate, inadecvate etc., acestia vor simti dificultatile proastei comunicatii, mergand uneori pana la incomunicabilitate, in planul relatiilor interumane, al motivatiei si satisfactiei in munca etc.

In concluzie se desprinde ideea necesitatii studierii din perspectiva sociologica si psihologica a mecanismului comunicatiilor interumane care, asa cum am observat, chiar la nivelul relatiei simplificate intre doua persoane, ridica o serie de probleme complexe, dificile, intre care aceea de a pune in relatie sincrona, pe aceeasi „lungime” personalitati diferite, cu sisteme proprii de asteptari, de atitudini intentionale etc. Evident cu cat riscurile deformarii comunicatiei datorita factorilor psihologici perturbatori se amplifica.

Bibliografie:

- ✓ A. Mihailescu „Introducere in sociologie,” Editura Dacia ,Cluj 1992
- ✓ Toma Roman- „Introducere in sociologia economica” , Editura A.S.E ,Bucuresti 2000

✓ Petre Andrei-
„Probleme de
sociologie” , Iasi ,
Casa Scoalelor ,1927

Powered by <http://www.e-referate.ro/>
Adevaratul tau prieten